

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความหลากหลายระดับชนิดของ พันธุ์นกและชนิดที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของพันธุ์นก การแพร่กระจาย ความชุกชุมในแต่ละสภาพที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ และศึกษาถึงปัจจัยมูลเหตุที่ส่งผลทำให้ จำนวนนกในกว๊านพะเยาลดลง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ประโยชน์เป็นแนวทาง ในการจัดการสัตว์ป่าโดยเฉพาะนก ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป

ผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

5.1 ความหลากหลายชนิดและความสัมพันธ์กับถิ่นที่อยู่อาศัยชนิดต่าง ๆ ของนกใน เขตกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2543 ถึงเดือน สิงหาคม 2543 รวมเวลา 4 เดือน โดยแบ่งสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยของนกเป็น 7 รูปแบบคือ พื้นน้ำ พื้นที่ที่ชลอยน้ำ พื้นที่สนุ่นและพืชใล่งพื้นน้ำ พื้นที่พืชชายน้ำหรือป่าหญ้าน้ำท่วมถึง พื้นที่ไม่ริม น้ำ พื้นที่โล่งเหนือพื้นน้ำ/พื้นดิน/ป่าหญ้า และพื้นที่บริเวณอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง พบนกทั้งหมด 14 อันดับ 34 วงศ์ 60 สกุล 79 ชนิด จำแนกได้เป็นนกประจำถิ่น 51 ชนิด นกอพยพ 21 ชนิด นกประจำถิ่นและอพยพ 6 ชนิด นกประจำถิ่นและอพยพมาเพื่อผสมพันธุ์ 1 ชนิด พบ นกมากที่สุดในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2543 (70 ชนิด) และพบน้อยที่สุดในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 (56 ชนิด) พบนกในบริเวณพื้นที่ไม่ริมน้ำมากที่สุด (58 ชนิด) และน้อยที่สุดในบริเวณพื้น น้ำ (25 ชนิด) ระดับความถี่ของการพบนกมี 6 ระดับ คือ พบบ่อยมาก พบค่อนข้างบ่อย พบ ปานกลาง พบค่อนข้างน้อย พบน้อย และพบน้อยมาก และมีความสัมพันธ์กับสภาพถิ่นที่อยู่ อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 13 ชนิด หรือคิดเป็น 16.46 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนชนิด นกทั้งหมด มีนกที่สร้างรังวางไข่ 6 ชนิด

5.2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่อง พฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยมูลเหตุที่ส่งผลทำให้จำนวนนกในกว๊านพะเยาลดลง พบว่า สถานการณ์ที่เป็นปัจจัยมูลเหตุที่สำคัญ คือ มลพิษเคมีเกษตร คิดเป็นร้อยละ 70.02 ปัจจัยรองได้แก่ การเจริญเติบโตของชุมชน มลพิษขยะ การล่านก และมลพิษทางน้ำ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า การถมดินรอบชายกว๊าน กิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ การล่านก การจับปลา และน้ำเสีย ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์แนวโน้มของนกในกว๊านพะเยา โดยมีผลกระทบต่อพืชน้ำ แหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัยของนก ผลต่อจำนวนนกและระบบนิเวศ เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำเสียที่มีผลต่อพืชน้ำ คิดเป็นร้อยละ 70.76 และร้อยละ 70.34 เห็นว่า การจับปลาส่งผลต่อแหล่งอาหารของนก เป็นต้น

สถานการณ์แนวโน้มชนิดนกใกล้สูญพันธุ์ (พบเห็นยาก) ได้แก่ นกยางโทนใหญ่ นกอีล้ำ เป็ดลาย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์ที่ส่งผลต่อที่วางไข่ของนกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.34 นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีชนิดนกสูญพันธุ์แต่อย่างใด

การแยกคุณภาพของสิ่งแวดล้อมโดยใช้นกเป็นตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบกว๊านพะเยามีลักษณะพอใช้และดี และประการสุดท้าย ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์นกในกว๊านพะเยาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางความร่วมมือและการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน หรือองค์กรเอกชน หรือชมรมอนุรักษ์ต่าง ๆ ในด้านการรวมกลุ่มเพื่อผลักดันให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองนกและแหล่งอาศัยต่อไป คิดเป็นร้อยละ 66.04

ข้อเสนอแนะ

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะนกในเขตกว๊านพะเยาให้ประสบผลสำเร็จนั้น เห็นสมควรมีแนวทางและมาตรการกว้าง ๆ ในการอนุรักษ์ จากความเห็นของผู้ได้รับการสอบถาม ซึ่งส่วนใหญ่มีถิ่นกำเนิดที่นี่ ตามลำดับที่คนเห็นว่าเป็นไปได้ หรือมีประสิทธิภาพที่สุด ภายใต้บริบทใหม่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล อาจมีบทบาทด้วย รวมทั้งโรงเรียนและเด็กนักเรียน ดังนี้

1. แนวทางความร่วมมือและการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน หรือองค์กรเอกชน หรือชมรมอนุรักษ์ต่าง ๆ ชมรมคุณก ในด้านการรวมกลุ่มเพื่อให้ความเข้มแข็งสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการออกกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปราม เช่น จัดตั้งเขตห้ามล่า

สัตว์ป่า โดยการส่งเจ้าหน้าที่อย่างเพียงพอไปควบคุมดูแลให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อป้องกันคุ้มครองนก และแหล่งอาศัยของนกต่อไป

2. จัดตั้งสถานีเพาะเลี้ยงโดยการบริหารงานหรือส่งเสริมขององค์การรัฐหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อทดลองผสมพันธุ์ ป้องกันโดยมิให้นักสูญพันธุ์ ได้แก่ นกพริก นกกระสาแดง นกยางโทนใหญ่ นกอีล้ำ เป็ดลาย นกอีลุ้ม นกอีลุ้ม เป็ดผีเล็ก นกยางเปีย นกนางนวลธรรมดา นกกระเต็นอกขาว เป็นต้น เมื่อนำมาเพาะเลี้ยงแล้วจะปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

3. จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติโดยการบริหารงานขององค์การรัฐหรือองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนำนกมาปล่อยไว้ในคอกขนาดใหญ่ ที่มีสภาพคล้ายคลึงกับธรรมชาติจริงมากที่สุด โดยจัดเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก

4. การประชาสัมพันธ์โดยบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การกระจายเสียง การจัดนิทรรศการ แผ่นพับ และส่งเจ้าหน้าที่ออกไปชี้แจงกับประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับการล่า การจำหน่าย การบริโภค การเลี้ยง การซื้อนกมาปล่อย เพื่อให้เกิดจิตสำนึก และตระหนักถึงการอนุรักษ์ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนจะต้องช่วยกัน

5. แนวทางอนุรักษ์อื่น ๆ

5.1 ลด ละ เลิกพฤติกรรมของตนเองที่มีผลทำให้จำนวนนกลดลง ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ การถมดินรอบชายกว้านเพื่อทำธุรกิจ ที่อยู่อาศัย เพื่อการเกษตร เพื่อทำโครงการต่าง ๆ การทำให้น้ำในกว้านเสีย การล่านก การจับปลามากเกินไป เป็นต้น อาจจะทำโครงการหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็อาจเป็นไปได้ ล้วนส่งผลต่อพืชน้ำ แหล่งอาหารของนก ที่อยู่อาศัยของนก จำนวนพันธุ์นก นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลอย่างจริงจัง ซึ่งจะมีผลต่อระบบนิเวศและชุมชนกว้านพะเยาเอง ในทางที่ดีขึ้นอยู่ในระดับหนึ่ง

5.2 แนวทางพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยของนกให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อควบคุมและรักษาจำนวนประชากรและความหลากหลายพันธุ์ของนกให้สมดุลกัน ดังนี้

5.2.1 ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของน้ำ เช่น ปริมาณออกซิเจน ปริมาณธาตุอาหารของพืชและปริมาณสารพิษตกค้างในน้ำโดยเน้นถึงปัญหา สาเหตุ ความรุนแรงของปัญหา ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับพืชและสัตว์ ตลอดจนแนวทางในการป้องกันและแก้ไข

5.2.2 ควบคุมการใช้ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืชในบริเวณพื้นที่เพาะปลูกรอบกว้านพะเยาและบริเวณใกล้เคียง

5.2.3 พัฒนาอาชีพของชุมชนรอบ ๆ กว๊านพะเยา เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นและให้มีสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของนก

5.3 แนวคิดทางด้านจิตสำนึก เป็นประโยชน์ทางด้านจิตใจ ก่อเกิดความมุ่งมั่นให้สิ่งแวดล้อมทางสายตาและทางการฟัง มีอารมณ์สดชื่น ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานให้ดีขึ้นและมีผลประโยชน์ต่อจำนวนประชากรของสัตว์จำพวกนก ตลอดจนเพื่อต้องการชักชวนให้ผู้มีจิตใจรักสัตว์ป่าโดยเฉพาะนก มีความรักและห่วงใยสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เป็นต้นว่า ชักชวนและส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้ที่สามารถให้เป็นที่อยู่อาศัย หรือมีผลที่ใช้เป็นอาหารของนกได้บ้าง โดยเฉพาะพื้นที่ที่ว่างเปล่ารอบกว๊าน เช่น มะม่วงชนิดต่าง ๆ ชมพู ตะขบ ทองหลาง มะขามเทศ ไทร มะแว้ง ตำลึง กัลย เป็นต้น ต้นไม้เหล่านี้นอกจากจะเป็นแหล่งอาหารนกแล้ว ยังช่วยลดภาวะอากาศเสียได้อีกด้วย